

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 456/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen työperäisen hyväksikäytön kitkemisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Atte Harjanteen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 456/2025 vp:

Millä keinoin hallitus aikoo tehostaa työperäisen hyväksikäytön kitkemistä ja

aikooko hallitus vahvistaa työsuojeluviranomaisen valtuuksia, jotta työntekijöitä hyväksikäyttävälle yrityksille muodostuu riittävä pelote vakavista taloudellisista seurauksista?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus tuomitsee kaiken ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön. Hyväksikäyttö ei kuulu suomalaisille työmarkkinoille. Reilut pelisäännöt koskevat kaikkia työntekijöitä, myös niitä, jotka tulevat ulkomailta ja ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Pääministeri Orpon hallituskaudella hyväksikäyttöön puututaan kahden ohjelman ja niihin koottujen toimenpiteiden kautta. Nämä ovat työperäisen hyväksikäytön vastainen toimenpideohjelma ja harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma.

Tällä hallituskaudella puututaan muun muassa viranomaisten tiedonkulun haasteisiin, edistetään hyväksikäytön ja ihmiskaupan tunnistamista ja ilmituloa, parannetaan hyväksikäytettyjen työntekijöiden asemaa ja ehkäistään hyväksikäytön uusiutumista. Työperusteisten lupien automaattinen jälkivalvonta on otettu käyttöön, jotta hyväksikäyttötapauksia saataisiin yhä kattavammin selville. Lisäksi tällä hallituskaudella toteutetaan vielä viranomaisten oma-aloitteisen tiedonvaihdon varmistaminen, jotta tieto epäilyistä hyväksikäytöstä kulkee esimerkiksi työsuojelun, verottajan ja maahanmuuttoviranomaisten välillä. Näitä muutoksia hallitus vie eteenpäin eri säädöshankkeissa. Viranomaistoimintaa on jo tehostettu, jolloin yhä useampi tapaus on saatu päivänvaloon.

Oikeusministeriössä on myös valmisteilla työperäistä hyväksikäyttöä koskevan sääntelyn merkittävä kiristäminen pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti. Tarkoituksena on korostaa työelämässä tapahtuvan hyväksikäytön rangaistavuutta korvaamalla nykyinen kiskonnantapaista työsyRJintää koskeva pykälä kiskonnalla työelämässä ja törkeällä kiskonnalla työelämässä. Törkeän tekemuodon rangaistusminimiksi säädetään vankeusrangaistus. Myös oikeus-

henkilön rangaistusvastuu ulotetaan uusiin rikossäännöksiin, siten luonnollisten vastuuhenkilöiden lisäksi voitaisiin hyväksikäyttötilanteista rangaista myös yritystä. Lisäksi lainsäädäntöä muutetaan niin, että edellä mainituista rikoksista voidaan rangaistuksen lisäksi määrätä tekijä liiketoimintakieltoon. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2026. Rangaistusten tehostaminen ja rikkojien vastuuseen saattaminen on keskeistä torjuttaessa työperäistä hyväksikäyttöä.

Harmaan talouden torjuntaohjelman toimet ehkäisevät veronkiertoa, harmaata taloutta ja talousrikollisuutta muun muassa tietoisuutta lisäämällä sekä tiedon liikkumista ja viranomaisyhteistyötä edistämällä. Joulukuussa 2024 hyväksytty harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategia ja toimenpideohjelma 2024–2027 tähtää näihin päämääriin.

Käynnissä on valmistelu, jonka myötä ulkomaalaisten henkilöiden rekisteröintimenettelyjä yhtenäistetään ja kehitetään rekisteritietojen oikeellisuuden varmistamiseksi ja valvonnan tehostamiseksi. Tavoitteena on tehostaa identiteettien väärinkäyttöä koskevan moniviranomaisvalvontakentän toimintaedellytyksiä sekä parantaa viranomaisten välistä tietojenvaihtoa kehittämällä lainsäädäntöä, järjestelmiä ja menettelyjä. Hankkeen toteuttamisesta vastaa Verohallinto yhdessä eri ministeriöiden ja viranomaisten kanssa. Lisäksi lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosasto kehittää kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä valvonnan vaikuttavuuden lisäämiseksi harmaan talouden, työperäisten rikosten ja pimeän työn torjumiseksi. Samalla Verohallinnon toimivaltuuksia ja tarkastusoikeuksia parannetaan. Verohallinnon kyvykkyys kerätä, analysoida ja dokumentoida sähköisessä muodossa olevaa dataa parantaa kykyä selvittää erilaisia vakavia vero- ja muita talousrikoksia.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriössä käynnistetään keväällä 2026 tilaajan vastuusta ja selvittämisvelvollisuudesta annetun lain (ns. tilaajavastuulain) osalta selvittämistyö lainsäädännön muuttamiseksi. Eduskunta on aiemmin edellyttänyt selvitystyön tekemistä rakennusalaan koskevien velvoitteiden laajentamisesta muille toimialoille ottaen huomioon laajentamisen hyödyt suhteessa hallinnollisen taakan kasvuun (TrVM 5/2023 vp).

Myös tilaavien tahojen on tunnettava paremmin niitä riskejä, jotka liittyvät ulkopuolisen työvoiman hankintaan ja myös välittäjien käyttöön. Vastuullinen yritystoiminta ja hyvät sopimuskäytännöt ovat tärkeitä toimia tässä kokonaisuudessa. Työnantajilla ja tilaajilla on oma painava vastuunsa reilujen työmarkkinoiden edistämisessä ja väärinkäytösten torjunnassa. Myös työntekijä- ja työnantajaliitot toimivat aktiivisesti työperäistä hyväksikäyttöä vastaan. Liitoilla on tärkeä rooli työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnassa osana laajempaa monitoimijayhteistyötä. Viitteitä on siitä, että ulkomaalaiset järjestäytyneen rikollisuuden toimijat ovat vahvasti mukana yrityksissä, jotka tuovat työntekijöitä Suomeen. Tämä vaatii viranomaisten lisäksi myös yrityselämän edustajien toimia ja ymmärrystä siitä, miten työperäistä hyväksikäyttöä voidaan torjua.

Harmaan talouden torjunnan ohjausryhmässä on käsitelty mahdollisia ratkaisuja ja lisätoimia. Tarvitaan lainsäädäntöä, tehokasta viranomaisten yhteistyötä, valvontaa ja riittäviä toimivaltuuksia, tiedonvaihtoa sekä neuvontaa ja ohjeita hyvien sopimuskäytäntöjen edistämiseksi.

Selvää on, että jatkossakin työperäiseen hyväksikäyttöön tulee puuttua monin eri keinoin ja ylihallituskautisesti.

Helsingissä 12.1.2026

Työministeri Matias Marttinen

VN/38681/2025-TEM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: